

Het (t)huis van inwoners

Dorpshuizenbeleid Het Hogeland

gemeente
Het Hogeland

Inhoud

1. Inleiding dorpshuizenbeleid	3
1.1 Leeswijzer	3
2. Vraagstelling.....	3
2.1 Aanleiding.....	3
2.2 Doel	3
3. Definitie dorpshuis	4
4. Huidige situatie.....	6
4.1 Dorpshuizen in Het Hogeland.....	6
4.1.1 Organisatiestructuren	6
4.1.2 Activiteiten en multifunctionaliteit.....	6
4.1.3 Exploitatie	6
4.1.4 Vergunningen	7
4.2 Financiële ondersteuning dorpshuizen in 2020	7
4.3 Gebruik dorpshuizen in het kader van de WMO / gebruik door derden.....	8
4.4 Gewenste situatie van de dorpshuizen	9
5. Relaties met andere beleidsterreinen.....	10
5.1 Subsidiebeleid	10
5.2 Aardbevingen	10
5.3 Duurzaamheid	10
5.4 Drank- en horeca	10
5.5 Vastgoed	10
6. Dorpshuizenbeleid.....	12
6.1 Rollen en relaties.....	12
6.1.1 Contactfunctionaris.....	12
6.1.2 Netwerkbijeenkomsten	12
6.2 Inzet en gebruik.....	12
6.2.1 Lijst van dorpshuizen.....	12
6.2.2 Activiteiten	13
6.2.3 Multifunctionele inzet.....	13
6.3 Exploitatie en subsidie.....	13
6.4 Eigendomssituatie	14
6.5 Onderhoud en duurzaamheid.....	14
6.5.1 Fonds groot onderhoud	15
7. Financieel overzicht.....	15
7.1 Structurele kosten voor het nieuwe beleid.....	15
7.2 Incidentele kosten dorpshuizen	15
Bijlage 1: Overzicht dorpshuizen	15
Bijlage 2: Financiële consequenties	18
Bijlage 3: Voorwaarden ruimtes voor gebruik derden.....	18

1. Inleiding dorpshuizenbeleid

Voor u ligt het Dorpshuizenbeleid van gemeente Het Hogeland.

Het grote gebied van de gemeente Het Hogeland kent een vitale samenleving met sterke dorpen en krachtige gemeenschappen. Dorpshuizen spelen hierbij een belangrijke rol. De vier fusiegemeenten (Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond) hebben verschillend beleid gehanteerd ten aanzien van de dorpshuizen. Hierdoor zijn er tussen de dorpshuizen en de fusiegemeenten verschillende afspraken, constructies en regelingen vastgelegd.

Met dit nieuwe beleidsplan zijn uitgangspunten en regelingen voor alle dorpshuizen gelijk getrokken. Daar waar nodig worden overgangsregelingen vastgesteld. Daarnaast zijn er inhoudelijke keuzes gemaakt ten aanzien van beheer, regelgeving en ondersteuning voor de dorpshuizen.

Bij het proces van harmonisatie van het dorpshuizenbeleid is samengewerkt met het Sociaal Plan Bureau Groningen. Zij hebben in het voorjaar van 2020 in opdracht van de Rekenkamercommissie onderzoek gedaan naar de dorpshuizen in Het Hogeland. In dit onderzoek zijn dorpshuisbesturen geïnterviewd. Daarnaast is er een vragenlijst toegezonden voor aanvullende informatie. Bij het opstellen van het nieuwe beleid zijn de uitkomsten en resultaten van dit onderzoek meegenomen.

Vervolgens is het conceptbeleid met de dorpshuisbesturen en Groninger Dorpen gedeeld. De opmerkingen die uit deze gesprekken naar voren zijn gekomen, zijn in dit beleid verwerkt.

1.1 Leeswijzer

Dit beleidsstuk bevat de volgende thema's. Hoofdstuk twee gaat in op aanleiding en doel van het beleid. Vervolgens wordt in hoofdstuk drie nader ingegaan op de definitie en functie van een dorpshuis. In hoofdstuk vier wordt een beschrijving gegeven van de huidige situatie. In hoofdstuk vijf wordt de koppeling gelegd met andere beleidsterreinen.

In hoofdstuk zes wordt het nieuwe beleid beschreven, en hoofdstuk zeven geeft een weergave van de financiële dekking voor dit beleid.

2. Vraagstelling

2.1 Aanleiding

Op 1 januari 2019 is gemeente Het Hogeland gevormd door samenvoeging van de gemeenten De Marne, Winsum, Eemsmond en Bedum. Binnen de voormalige gemeenten was het dorpshuizenbeleid verschillend ingevuld qua beheer, onderhoud, eigendom en financiële ondersteuning. Met het nieuwe beleid moeten deze uitgangspunten en regelingen voor alle dorpshuizen gelijk getrokken worden.

2.2 Doel

Uit de enquête onder inwoners tijdens het herindelingsproces kwam naar voren dat inwoners trots zijn op sterke punten als voorzieningen, saamhorigheid en betrokkenheid. In de visie 'Ruimte' van het Hogeland wordt aangegeven dat men ruimte wil creëren voor behoud en continuïteit - en nog liever continuïteit van deze punten. Dorpshuizen spelen hier een belangrijke rol bij.

Met het nieuwe beleid moet voor alle betrokkenen helder worden welke doelen Het Hogeland heeft met de dorpshuizen, wie welke verantwoordelijkheden heeft en welke middelen beschikbaar gesteld worden. Het kan hierbij gaan om faciliteren van dorpshuisbesturen door bijvoorbeeld het ter beschikking stellen van vastgoed, het leveren van diensten en/of het verlenen van subsidies. Maar het kan ook door het bieden van onderhoudsregelingen, ondersteuningsuren en/of een calamiteitenfonds.

3. Definitie dorpshuis

Dorpshuizen zijn openbare ontmoetingsplaatsen voor dorpsbewoners. Aan dorpshuizen worden in het algemeen twee functies toegewezen:

- Dorpshuizen maken ontmoeting van dorpsbewoners mogelijk. Dit doen de dorpshuizen door ruimte te bieden aan initiatieven uit de samenleving.
- Een dorpshuis biedt de mogelijkheid een aantal voorzieningen te combineren, zodat deze voor het dorp beschikbaar blijven.

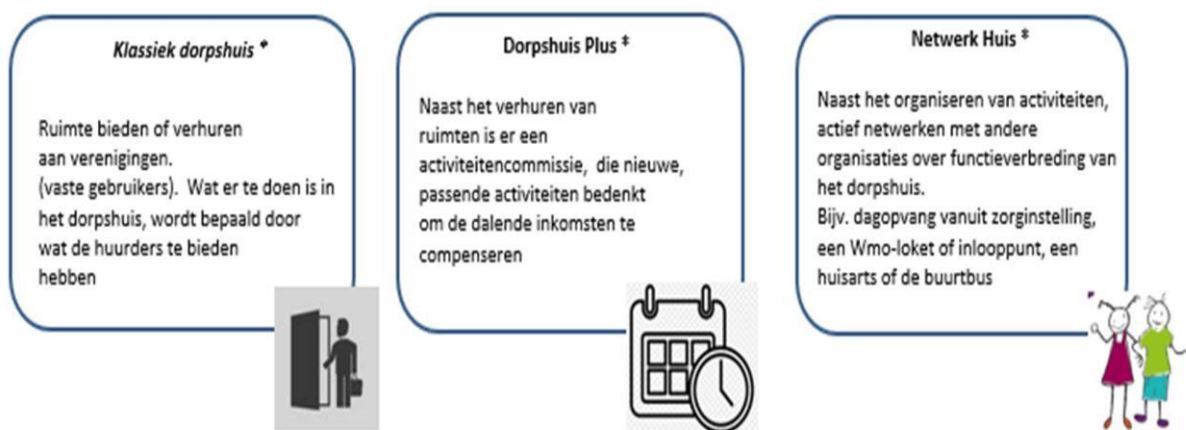
In veel dorpen van Het Hogeland is het dorpshuis de enige overgebleven voorziening in een dorp. Vanwege het afnemende voorzieningenniveau (winkels, scholen, zorg) zijn dorpshuizen als centrale ontmoetingsplek voor de leefbaarheid in de dorpen erg belangrijk.

In de dorpshuizen is een breed scala aan functies en activiteiten mogelijk. De dorpshuizen bieden onderdak aan het verenigingsleven. Hierdoor vervullen zij een belangrijke rol voor onder andere sportclubs, culturele verenigingen, welzijns-initiatieven en creatieve hobbyclubs. Daarnaast organiseren dorpshuizenbesturen in meer of mindere mate zelf ook activiteiten in de dorpshuizen. Hierdoor hebben de dorpshuizen een belangrijke sociaal-culturele functie en dragen bij aan de sociale cohesie in het dorp.

In dit beleid spreken we over een dorpshuis als het voldoet aan de volgende voorwaarden:

- Het gebouw is een openbare gelegenheid, in beginsel toegankelijk voor iedereen ○ Het dorpshuis heeft dan ook geen religieuze doeleinden
- Het dorpshuis is multifunctioneel en wordt gebruikt door meerdere partijen in het dorp.
- Het besturen van het dorpshuis wordt gedaan door vrijwilligers ○ Het merendeel van deze vrijwilligers is afkomstig uit het dorp waar het dorpshuis gevestigd is
 - Vrijwilligers die buiten het dorp wonen, hebben een binding met het dorp
- De nadruk ligt op het aanbieden van ruimten aan verenigingen en het beschikbaar stellen ervan voor andere dorpsactiviteiten
- Het bestuur van het dorpshuis heeft een rechtsvorm zonder winstoogmerk (vereniging of stichting)

De verschillende functies en activiteiten van dorpshuizen komen en gaan. Dit is afhankelijk van de behoeften van gebruikers. Hierdoor zijn geen twee dorpshuizen gelijk. De Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen heeft een indeling gemaakt, al naar gelang de functie die een dorpshuis in het dorp vervult.

* Indeling ontleent aan de Landelijke Vereniging Kleine Kernen

Een dorpshuis kan dan ook multifunctioneel ingezet worden. Een dorpshuis onderscheidt zich van een Multifunctioneel Centrum of een Multifunctionele Accommodatie doordat een dorpshuis voor het dorp is en door het dorp gedragen wordt. Het bestuur en beheer van het dorpshuis ligt in handen van het dorp en niet van een derde partij.

4. Huidige situatie

4.1 Dorpshuizen in Het Hogeland

Het Hogeland kent momenteel dertig gebouwen (en twee in oprichting) die als dorpshuis aangemerkt zouden kunnen worden (zie bijlage 1). Van deze dorpshuizen zijn er vijf in eigendom van de gemeente: de dorpshuizen van Oldenzijl, Kantens, Oudeschip, Bedum en Uithuizermeeden. De andere dorpshuizen zijn in eigendom van een stichting, vereniging of kerk.

De dorpshuizen in Bedum en Uithuizermeeden hebben geen dorpsbestuur, en vallen daarmee buiten de definities van een dorpshuis. Om deze reden zijn deze dorpshuizen in de overzichten en tabellen niet meegenomen.

4.1.1 Organisatiestructuren

In de meeste dorpen valt het dorpshuis onder een aparte vereniging of stichting, met als voornaamste doel het exploiteren en onderhouden van het dorpshuis. In een klein deel van de dorpen valt het dorpshuis onder de taken van de Vereniging van Dorpsbelangen.

In het voorjaar van 2020 heeft het Sociaal Planbureau Groningen (SPG) onderzoek gedaan naar dorpshuizen in Het Hogeland. De eindrapportage van dit onderzoek is als bijlage 5 toegevoegd. Voor dit onderzoek hebben zij 24 dorpshuisbesturen geïnterviewd. Uit dit onderzoek blijkt dat 16 van de dorpshuizen volledig worden gerund door vrijwilligers. Vijf dorpshuizen hebben een beheerder in dienst, die wordt betaald door de stichting met subsidie van de gemeente. Drie dorpshuizen hebben een pachter.

Veel dorpshuizen krijgen ondersteuning van de Vereniging Groninger Dorpen (VGD). De VGD ondersteunt hen bij subsidieaanvragen, beantwoordt vragen van dorpshuisbesturen en organiseert bijeenkomsten.

De onderlinge samenwerking tussen dorpshuizen is nagenoeg afwezig, zo blijkt uit het onderzoek van het SPG. Er is wel sprake van communicatie onderling. Zowel uit het onderzoek van SPG als uit een netwerkbijeenkomst voor dorpshuizen in de oude gemeente Eemsmond (najaar 2018) is gebleken dat er wel behoefte is aan meer uitwisseling van kennis en ervaringen. Ook kan het nuttig zijn om activiteiten op elkaar af te stemmen zodat bepaalde activiteiten in met name clusters van dorpen niet met elkaar concurreren.

4.1.2 Activiteiten en multifunctionaliteit

De diversiteit onder dorpshuizen in Het Hogeland is groot. De invulling van de dorpshuisfunctie varieert van enerzijds de verhuur van ruimtes aan verenigingen tot anderzijds een ontmoetingscentrum met gecombineerde voorzieningen zoals consultatiebureau, peuteropvang of terras.

Het SPG heeft in haar onderzoek een globale indeling van de functies van de dorpshuizen gemaakt. Uit dit onderzoek blijkt dat ongeveer 40 % van de onderzochte dorpshuizen als een klassiek dorpshuis beschouwd kan worden. Dit houdt in dat hun voornaamste activiteit bestaat uit het verhuren van de ruimtes. 50 % van de dorpshuizen kan gezien worden als een dorpshuis plus: naast het verhuren van zalen organiseren zij zelf ook diverse activiteiten. De overige 10 % van de onderzochte dorpshuizen kan onder de categorie 'netwerkhuis' geschaard worden: ook andere (sociaalmaatschappelijke) partijen maken gebruik van het dorpshuis.

Een aantal dorpshuizen heeft de ambitie uitgesproken om de activiteiten uit te breiden, en zich hiermee door te ontwikkelen tot een dorpshuis plus.

4.1.3 Exploitatie

Uit onderzoek van het SPG is gebleken dat de dorpshuizen in Het Hogeland over het algemeen goed rond kunnen komen.

Dorpshuizen genereren voornamelijk inkomsten uit de verhuur van de ruimten en de baromzet. Daarnaast zijn er meerdere dorpshuizen die naast het verhuren van de ruimten nieuwe activiteiten organiseren om inkomsten te verwerven. Een aantal dorpshuisbesturen is heel bedreven in het aanvragen van fondsen en subsidies. Een groot deel van de dorpshuizen ontvangt gemeentelijke subsidies (zie verder paragraaf 4.2).

De voornaamste kosten zitten voor dorpshuizen in energie en onderhoud. Binnen de exploitatie is duurzaamheid voor de meeste dorpshuizen een belangrijk aandachtspunt. Verduurzamingsmaatregelen leveren grote besparingen op voor dorpshuizen. Een andere kostenpost is het onderhoud. Uit het onderzoek van het SPG blijkt dat dorpshuizen niet voldoende kunnen reserveren voor groot onderhoud.

4.1.4 Vergunningen

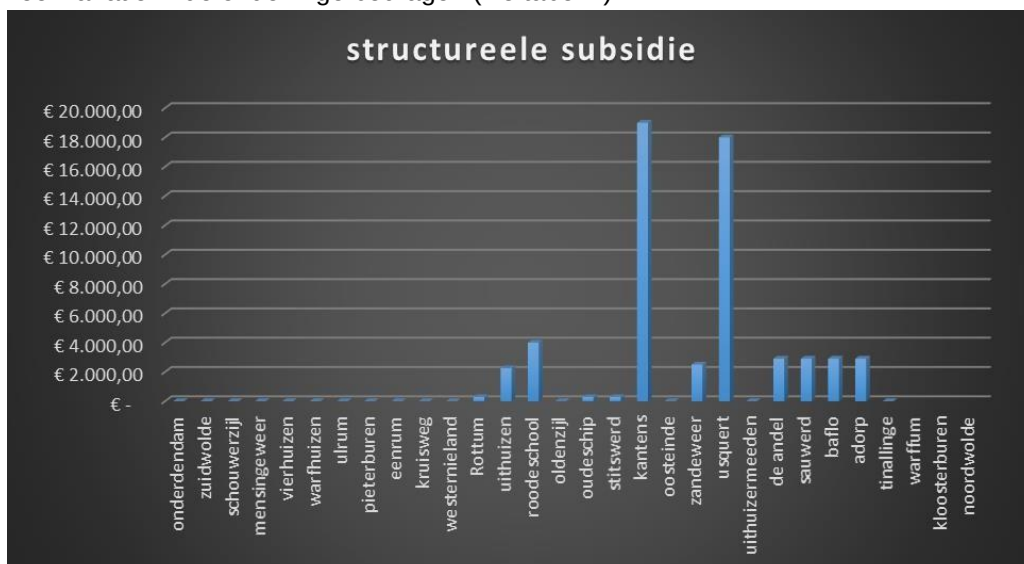
Dorpshuizen mogen in principe niet concurreren met de lokale horeca, tenzij er sprake is van een reguliere horecaverunning. De dorpshuizen van Het Hogeland vallen onder de para-commerciële verordening, en mogen derhalve alcohol schenken tijdens een beperkt aantal bijeenkomsten. Vanuit de dorpshuizen is aangegeven dat zij graag een verruiming zouden zien in het aantal bijeenkomsten waar alcohol geschonken mag worden.

4.2 Financiële ondersteuning dorpshuizen in 2020

De 4 fusiegemeenten hadden verschillende financiële regelingen ten aanzien van de ondersteuning van de dorpshuizen. Hieronder een overzicht van de regelingen die gelden in 2020.

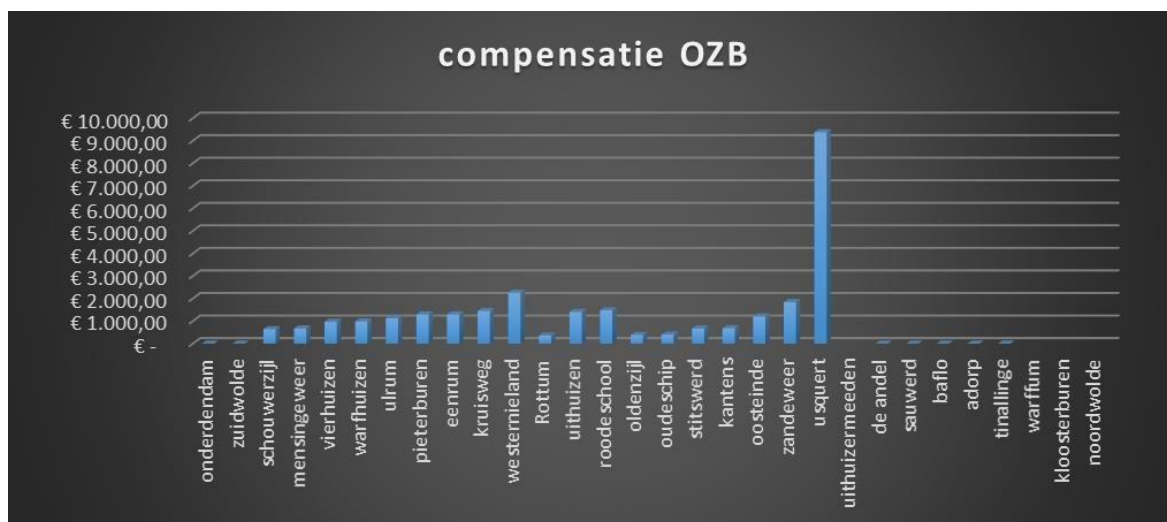
Gemeente	Subsidies
Eemsmond	Structurele subsidie (bedragen onderling variëren), compensatie OZB (90%), vergoeding onderhoudskosten (33 %)
De Marne	OZB en rioolheffing en afvalstoffenheffing (80%)
Winsum	Structurele subsidie (vast bedrag voor ieder dorpshuis), calamiteitenfonds
Bedum	Geen vaste subsidierelatie

De dorpshuizen in de oude gemeenten Eemsmond en Winsum ontvingen structurele subsidie. Er is veel variatie in de onderlinge bedragen (zie tabel 1).

Tabel 1: overzicht subsidiebedragen dorpshuizen 2020

De dorpshuizen uit de voormalige gemeente De Marne en Eemsmond ontvingen in totaal € 28.436,56 aan OZB compensatie. De hoogte van deze compensatie verschilde onderling fors. De compensatie OZB voor de dorpshuizen in De Marne is inclusief afvalstofheffing en rioolheffing.

Tabel 2: OZB compensatie dorpshuizen 2020

De OZB compensatieregeling zal in 2021 worden afgebouwd en komt in 2022 te vervallen. Dorpshuizen hebben begin juli 2020 een brief gekregen waarin de afschaffing van de OZBcompensatie is medegedeeld.

Groninger Dorpen en een aantal dorpshuizen hebben het verzoek ingediend om de regeling naar aanleiding van de amendement-Omtzigt aan te passen. Hierin staat dat gemeenten de vrijheid krijgen om voor onder andere dorpshuizen het vaak lagere tarief voor woningen te gebruiken voor de onroerende zaakbelasting in plaats van het tarief voor niet-woningen.

Helaas is deze regeling voor gemeenten niet goed toepasbaar. Minister Ollongren heeft in de Tweede Kamer aangegeven een onderzoek naar deze regeling op te willen starten, om te onderzoeken of de wettelijke bepaling kan worden aangepast.

Voor nu geldt dat door de dorpshuizen in een andere tariefgroep te plaatsen, wij als gemeente een begunstigend beleid maken. Hierdoor ontstaat rechtsongelijkheid ten opzichte van andere verenigingen en stichtingen. Daarnaast brengt het toepassen van tariefdifferentiatie financiële risico's met zich mee. Dit kan leiden tot juridische procedures. Omdat de risico's op dit moment niet goed te overzien zijn en de praktische uitvoerbaarheid van deze regeling lastig is, heeft het college besloten geen gebruik te maken van de mogelijkheid tot tariefdifferentiatie.

Net als andere verenigingen en stichtingen die gebruik maken van een pand heeft dit consequenties voor hun bedrijfsvoering. Om geen rechtsongelijkheid te creëren ten opzichte van andere verenigingen en stichtingen zijn er geen extra compensatiemaatregelen voor de afschaffing van de OZB-compensatie.

4.3 Gebruik dorpshuizen in het kader van de WMO / gebruik door derden

Dorpshuizen hebben een sociaal-maatschappelijke en sociaal-culturele functie: het zijn openbare ontmoetingsplaatsen voor dorpsbewoners en ze dragen door hun activiteiten bij aan de sociale cohesie in dorpen waar ze soms de enige voorziening zijn. Functies komen en gaan, al naar gelang de behoeften van de dorpsbewoners. Dorpshuizen worden daarom ook wel de 'spiegel van de plattelandssamenleving' genoemd.

Juist vanwege deze rol en positie in dorpen bieden de dorpshuizen bij uitstek kansen voor maatschappelijke partners en de WMO. Het dorpshuis kan faciliterend zijn door ruimte en mogelijkheden te bieden voor dagbesteding en ontmoeting. Het dorpshuis kan daarmee een bijdrage leveren aan het voorkomen van eenzaamheid en het signaleren van sociale problematiek. Dit valt en staat met de beschikbaarheid van vrijwilligers en de ondersteuning van professionals die deze activiteiten willen opzetten en begeleiden.

4.4 Gewenste situatie van de dorpshuizen

Uit het onderzoek onder de dorpshuizen in Het Hogeland van het SPG blijkt dat de dorpshuizen over het algemeen tevreden zijn zoals ze nu functioneren. De dorpshuizen willen hun zelfstandige positie graag houden. Vaak lukt dit goed, maar niet altijd en ook niet helemaal volledig. Een vast aanspreekpunt, iemand die hen bij vragen van a tot z kan begeleiden vanuit de gemeente, is momenteel niet aanwezig. Dit wordt als een gemis ervaren. Ondersteuning op maat is dan ook wenselijk.

Tevens is uit dit onderzoek gebleken dat de dorpshuizen in Het Hogeland over het algemeen goed rond kunnen komen. De grootste bron van inkomsten is de verhuur van de ruimten en de baromzet. Dorpshuizen zouden graag zien dat er een verruiming komt van het aantal bijeenkomsten waarop zij alcohol kunnen schenken, zodat zij meer inkomen kunnen genereren.

Een klein aantal dorpshuizen is aan modernisering toe. Daarnaast hebben alle dorpshuizen te maken met onderhoud en vernieuwing. Het grootste deel van de dorpshuizen vraagt hiervoor subsidies aan. Bij het aanvragen van deze subsidies is gemeentelijke co-financiering vaak erg belangrijk. Voor dorpshuizen die in eigendom van de gemeente zijn is het aanvragen van subsidies niet mogelijk. Zij zouden - op 1 dorpshuisbestuur na - graag zien dat er een eigendomsoverdracht plaats vindt.

Ook zijn er dorpshuizen die zich aan het oriënteren zijn op het uitbreiden van functies, bijvoorbeeld een gemeente- of huisartsenloket. Men hoopt hierbij wel voldoende vrijwilligers te kunnen vinden om de exploitatie rond te krijgen en voldoende financiële reserves te houden voor klein en groot onderhoud.

5. Relaties met andere beleidsterreinen

5.1 Subsidiebeleid

In de algemene subsidieregeling Het Hogeland (juni 2020) is als uitgangspunt 'gelijkheid en transparantie' opgenomen. Een van de uitgangspunten van deze subsidieregeling is te komen tot een eenduidig subsidiestelsel. Onder het mom van gelijke monniken, gelijke kappen wordt verondersteld dat activiteiten met een min of meer gelijke doelstelling op een gelijke manier worden gewaardeerd. Met het gelijktrekken van de subsidies voor dorpshuizen wordt aan deze doelstelling voldaan.

5.2 Aardbevingen

De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) is een dorpshuizenprogramma aan het ontwikkelen. De focus zal in eerste instantie liggen op dorpshuizen in de voormalige gemeenten Eemsmond en Bedum. Op het moment van schrijven is de inhoud van dit programma nog niet bekend. Vanuit de gemeente is het team Aardbevingen hierbij betrokken. Dit zal afzonderlijk met de dorpshuisbesturen worden opgepakt.

5.3 Duurzaamheid

Voor 2050 moeten alle woningen van het aardgas af. Het streven is dat er eind 2021 een warmtetransitie-visie ligt. In deze visie wordt aangegeven welke dorpen voor 2030 van het gas af gaan, en op welke manier. Als het dorp van het aardgas af gaat, moet het dorpshuis dat ook. Hier kunnen koppelkansen liggen: als het dorpshuis zonnepanelen heeft of kan krijgen, kunnen er misschien meer geplaatst worden dan het dorpshuis nodig heeft. Het overschot kan dan voor de omgeving ingezet worden. Hetzelfde geldt voor zonnecollectoren die zonnewarmte opvangen en omzetten in energie voor de verwarming. Hiermee zou het dorpshuis een soort aanjagende functie kunnen hebben in de energie/warmtetransitie van de woningen eromheen.

5.4 Drank- en horeca

De nieuwe para-commerciële verordening is op het moment van schrijven nog niet vastgesteld. Het streven is om deze in het eerste kwartaal van 2021 klaar te hebben. Hierin komen regels te staan met betrekking tot de openings- en schenktijden.

Daarnaast komen daar ook regels in te staan met betrekking tot het houden van bijeenkomsten van persoonlijke aard. De Drank- en Horecawet verbiedt in principe dorpshuizen om bijeenkomsten van persoonlijke aard te houden (bijv. verjaardagsfeestjes, 50-jarig huwelijksfeest). Dit is zo geregeld om oneerlijke concurrentie te voorkomen ten opzichte van de commerciële horeca. De gemeente krijgt daar echter een stukje vrijheid in en kan dat in de para-commerciële verordening vastleggen. Hierbij kunnen een klein aantal bijeenkomsten van persoonlijke aard worden toegestaan.

Voor dorpshuizen is naast zaalverhuur de barverkoop een belangrijke bron van inkomsten. Om deze reden hebben de dorpshuizen de wens uitgesproken om het aantal toegestane bijeenkomsten waar alcohol geschonken mag worden uit te breiden.

5.5 Vastgoed

Een aantal dorpshuizen is in gemeentelijk eigendom. Sommige dorpshuizen betalen huur aan de gemeente. Om te kunnen voldoen aan de Wet Markt en Overheid moet de gemeente een kostprijs dekkende huur vragen voor het gemeentelijk vastgoed. In deze prijs worden alle kosten meegenomen voor bouw, onderhoud en vervanging van de locatie. Dus ook variabelen als boekwaarde of

investeringskosten, rente, inflatie en restwaardes worden meegenomen. De hoogte van dit bedrag wordt berekend op basis van vastgestelde parameters en een gevalideerd rekenmodel. Dat gaat consequenties hebben voor gemeentelijke dorpshuizen. Op dit moment is nog niet te zeggen wat dat financieel gaat betekenen voor de dorpshuizen die eigendom zijn van de gemeente.

6. Dorpshuizenbeleid

In de oude gemeenten hadden alleen de gemeente Eemsmond en de gemeente Winsum een dorpshuizenbeleid: Gemeente Eemsmond (2011), *Hart voor Dorpen*, Gemeente Winsum (2014), *Dorpshuizenbeleid 2015 en verder*. Ons nieuwe beleid vervangt het beleid uit de oude gemeenten.

In dit beleid staan de volgende uitgangspunten centraal:

- het contact tussen de gemeente en de dorpsbesturen versterken
- maximaal 1 dorpsbestuur per dorp
- multifunctionaliteit van de dorpsbesturen optimaal benutten
- dorpsbesturen zijn - ongeacht de eigendomssituatie - zelf verantwoordelijk voor het zonder winstoogmerk exploiteren en beheren van de dorpsbesturen
- geen dorpsbesturen in gemeentelijk eigendom
- Gelijke verdeling van de subsidies

Wij zullen deze uitgangspunten in dit hoofdstuk verder toelichten.

6.1 Rollen en relaties

Het merendeel van de dorpsbesturen is in eigendom van een vereniging of stichting, maar niet alle dorpsbesturen. Het Hogeland streeft ernaar dat de verantwoordelijkheid en eigendom van alle dorpsbesturen bij lokale besturen ligt, en niet bij de gemeente.

6.1.1 Contactfunctionaris

Uit het onderzoek van de Rekenkamercommissie onder dorpsbesturen blijkt dat dorpsbesturen het liefst zo zelfstandig mogelijk functioneren. Wel is er behoefte aan ondersteuning vanuit de gemeente. Om deze reden krijgen dorpsbesturen een vast aanspreekpunt waar zij met hun vragen aan de gemeente terecht kunnen. Hierbij heeft de gemeente een faciliterende en stimulerende rol, maar zij kan de verantwoordelijkheid niet overnemen.

6.1.2 Netwerkbijeenkomsten

De gemeente vindt samenwerking tussen dorpsbesturen onderling erg belangrijk. Immers, als men elkaar onderling kent, kunnen ervaringen, tips en trucs worden uitgewisseld en kan men van elkaar leren. Om de samenwerking te stimuleren wordt door de contact-functionaris samen met de dorpsbesturen één keer per jaar een netwerkbijeenkomst voor de dorpsbesturen georganiseerd. Het thema en de invulling van deze bijeenkomst zal samen met de dorpsbesturen worden vastgesteld.

6.2 Inzet en gebruik

6.2.1 Lijst van dorpsbesturen

De gemeente wil versnippering van dorpsbesturen in de dorpen voorkomen. Om deze reden is het uitgangspunt dat er maximaal één dorpsbestuur in een dorp door de gemeente als dorpsbestuur gesubsidieerd kan worden. Het hebben van een dorpsbestuur moet geen doel op zich zijn, maar een aanvulling op de voorzieningen in het dorp. Draagvlak in het dorp voor dit dorpsbestuur is hierbij erg belangrijk.

In bijlage 1 is een overzichtslijst opgenomen van dorpsbesturen in Het Hogeland. De dorpsbesturen van Warffum en Oosternieland zijn nog in oprichting, maar zijn alvast wel opgenomen in deze lijst. Wanneer deze dorpsbesturen in gebruik worden genomen, kunnen deze twee dorpsbesturen aanspraak maken op de subsidieregelingen die in dit beleid genoemd zijn.

Indien een dorp graag zou willen dat een gebouw als dorpsbestuur aangemerkt wordt, dan dienen zij dit met een onderbouwing bij de gemeente aan te geven. Het College beslist op basis van de voorwaarden die in hoofdstuk 3 zijn aangegeven of het betreffende gebouw wordt toegevoegd aan de lijst van dorpsbesturen.

In de grotere kernen waar geen dorps huis aanwezig is, zouden multifunctionele accommodaties zoals bibliotheken ook een ontmoetingsfunctie kunnen vervullen.

6.2.2 Activiteiten

Een dorps huis is een ontmoetingsplek voor inwoners. Dit ontmoeten kan via activiteiten van verenigingen plaats vinden, maar ook door activiteiten die in het dorps huis georganiseerd worden. Hierbij valt te denken aan koffieochtenden, open inloopmiddagen, gezamenlijk koken en eten.

De gemeente gaat niet over de activiteiten die in een dorps huis georganiseerd worden. Maar de gemeente zou wel graag zien dat er in de dorps huizen voor jong en oud ruimte is om elkaar te ontmoeten. Het subsidiebeleid Het Hogeland geeft de dorps huizen de mogelijkheid om een leefbaarheidssubsidie aan te vragen voor de activiteiten die zij in het dorps huis organiseren.

6.2.3 Multifunctionele inzet

Een multifunctionele inzet maakt dat dorps huizen naar verwachting vaker en intensiever gebruikt worden en de dorps huisbesturen de begroting makkelijker rond krijgen. Uit het onderzoek van het SPG blijkt dat op dit moment het merendeel van de dorps huizen te zien zijn als een klassiek dorps huis of een dorps huis plus. Hierbij ligt het accent met name op het verhuur van ruimtes aan verenigingen en het organiseren van activiteiten.

De ruimtes in de dorps huizen kunnen naast de zalenverhuur en activiteiten ook voor andere doeleinden ingezet worden, bijvoorbeeld als vergaderruimte, als locatie voor informatiebijeenkomsten of als locatie voor individuele gesprekken. Een aantal dorps huizen verhuurt ruimtes aan derde partijen zoals bijvoorbeeld een peuteropvang, huisarts of consultatiebureau. Er liggen echter ook koppelkansen om de ruimtes in dorps huizen in te zetten voor bijvoorbeeld WMO, burgerzaken, participatie, GGZ, thuiszorg of een mobiele bibliotheek. Daarnaast kunnen dorps huizen worden ingezet om voorzieningen in een dorp te behouden, bijvoorbeeld voor het afhalen van medicijnen of pakketjes. Volgens de indeling van LVKK spreken we dan van een Netwerkhuis.

Diverse dorps huizen hebben aangegeven de ambitie te hebben om de functies in het dorps huis uit te breiden richting een Dorps huis Plus of Netwerkhuis. Aangezien de gemeente niet verantwoordelijk is voor de invulling van de activiteiten in het dorps huis, geven wij als gemeente geen richtlijnen voor de uitbreiding van activiteiten. Wel kunnen en willen we vanuit de gemeente de dorps huisbesturen ondersteunen bij het uitbreiden van hun functies door mee te denken en dorps huizen met elkaar en andere partijen in verbinding brengen.

6.3 Exploitatie en subsidie

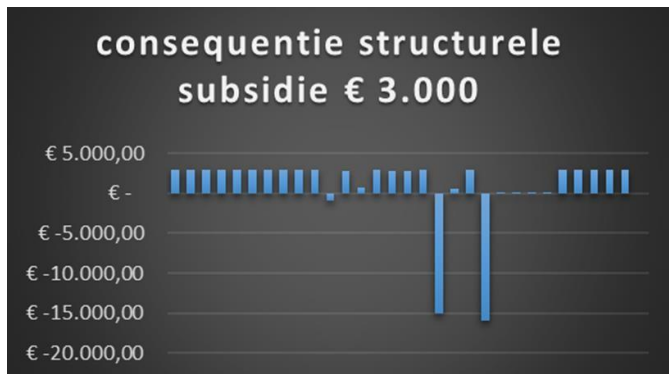
De dorps huisbesturen zijn — ongeacht de eigendomssituatie - zelf verantwoordelijk voor het exploiteren en beheren van de dorps huizen zonder winstoogmerk. Commerciële activiteiten mogen niet ten koste gaan van dorps activiteiten of concurrerend zijn voor lokale ondernemers.

Momenteel is er nog een aantal dorps huizen in gemeentelijk eigendom. Hierdoor lopen dorps huisbesturen veel subsidiemogelijkheden mis. Uit het onderzoek van het Sociaal Planbureau Groningen blijkt dat de overgrote meerderheid van de dorps huisbesturen pleit voor een dorps huis in eigendom en beheer bij een stichting of vereniging. Om deze reden worden de dorps huisbesturen van de dorps huizen in gemeentelijk eigendom benaderd om tot een overdracht van het dorps huis te komen. Als uitgangspunt in dit beleid hanteren we dan ook dat er geen dorps huizen in gemeentelijk eigendom meer bij kunnen komen, en de huidige dorps huizen worden overgedragen aan een vereniging of stichting.

Op dit moment zijn er onderling zeer grote verschillen in financiële ondersteuning die de dorps huizen ontvangen. Deze onderlinge verschillen willen we recht trekken. Dit betekent dat sommige dorps huizen erop vooruit gaan, maar andere dorps huizen zullen moeten inleveren. Met de dorps huisbesturen die erop achteruit gaan zullen gesprekken gevoerd worden om tot een overgangsregeling te komen.

De grote verschillen in soorten en hoogte van subsidies, gemeentelijke cofinanciering en vangnetconstructies zorgen voor onduidelijkheid en een ongelijke behandeling.

Om deze reden worden de subsidies voor dorpshuizen gelijk getrokken. De dorpshuizen krijgen een structurele subsidie toegekend van € 3000,- op jaarbasis. Met dit subsidiebedrag gaat het grootste deel van de dorpshuizen er financieel niet op achteruit of zelfs een beetje op vooruit (zie ook tabel 3). Het totale subsidiebedrag voor dorpshuizen wordt dan € 90.000 op jaarbasis (30 x € 3000).

Tabel 3: consequentie structurele subsidie € 3000,- voor dorpshuizen

In totaal gaan drie dorpshuizen er qua structurele subsidie op achteruit: dat zijn dorpshuizen uit de voormalige gemeente Eemsmond. Roodeschool gaat er qua structurele subsidie €1.000 op jaarbasis op achteruit. Kantens en Usquert ontvangen beiden een hoog subsidiebedrag (respectievelijk € 19.000 en € 18.000). Met deze dorpshuizen zal in gesprek worden gegaan om te komen tot een overgangsregeling.

6.4 Eigendomssituatie

Dorpshuisbesturen van gemeentelijke dorpshuizen kunnen moeilijk aanspraak maken op diverse subsidies, zoals bijvoorbeeld *Elk Dorp een Duurzaam Dak*. Meerdere dorpshuisbesturen hebben aangegeven het dorpshuis graag te willen overnemen. Aangezien het onze visie is dat een dorpshuis van en voor het dorp is, willen we ernaar streven dat er geen dorpshuizen in gemeentelijk eigendom zijn.

Er zijn drie dorpshuizen in eigendom van de gemeente, namelijk te weten Kantens, Oudeschip, Oldenzijl. Met de dorpshuisbesturen van Kantens, Oudeschip en Oldenzijl zal in gesprek worden gegaan over condities waaronder het dorpshuis overgedragen wordt.

Het gemeentelijk pand “Het Bommelhoes” in Uithuizermeeden wordt door het dorp gezien als dorpshuis, maar valt niet onder de voorwaarden om als dorpshuis te worden aangemerkt. Met Dorpsbelangen Uithuizermeeden zijn gesprekken over de toekomst van “Het Bommelhoes”.

6.5 Onderhoud en duurzaamheid

Duurzaamheid is voor dorpshuizen een belangrijk aandachtspunt binnen de exploitatie. Veel dorpshuis-besturen hebben meegedaan aan het programma *Elk dorp een duurzaam dak* om het dorpshuis te verduurzamen. Deze verduurzamingsmaatregelen leveren grote besparingen op voor de dorpshuizen. Dorpshuizen die in eigendom zijn van de gemeente waren echter uitgesloten van deze regeling. De betrokken dorpshuisbesturen geven in het onderzoek van SPG aan dat zij subsidies mislopen vanwege deze eigendomssituatie. Dit is een onwenselijke situatie. Om deze reden is als uitgangspunt dat de dorpshuizen niet in eigendom zijn van de gemeente.

Daarnaast is het van belang dat inwoners gebruik kunnen maken van een veilig, goed onderhouden dorpshuis. Bij achterstallig onderhoud komen dorpshuizen vaak in een negatieve spiraal terecht waarbij de kosten steeds hoger worden, en de baten omlaag gaan omdat men vanwege de staat van onderhoud verhuur mis loopt.

6.5.1 Fonds groot onderhoud

De gemeente wil dorpshuizen stimuleren om het dorpshuis in een zo optimaal mogelijke staat van onderhoud te behouden. Om deze reden wordt een Fonds Groot Onderhoud ingesteld. Dorpshuizen kunnen vanuit dit fonds bij groot onderhoud aanspraak maken op een bijdrage van 30 % van de kosten. Regulier onderhoud wordt bij dit fonds uitgesloten. Voorwaarde om aanspraak te kunnen maken op dit fonds is dat dorpshuizen een meerjaren onderhoudsplan hebben en hiernaar handelen. Voor dit fonds is een aparte subsidieregeling gemaakt.

Op basis van de ervaringen met het calamiteitenfonds is hiervoor een budget van € 40.000 op jaarbasis beschikbaar gesteld. Behandeling vindt plaats op binnenkomst van aanvraag. Indien het budget voor dat betreffende jaar op is, kan de aanvraag naar het daaropvolgende jaar worden doorgeschoven.

7. Financieel overzicht

7.1 Structurele kosten voor het nieuwe beleid

	Kosten
Subsidies	€ 90.000,00
Onderhoudsfonds	€ 40.000,00
Organiseren bijeenkomsten	€ 500,00
Totaal	€ 130.500,00

7.2 Incidentele kosten dorpshuizen

Overgangsregelingen

Voor een aantal dorpshuizen heeft het nieuwe beleid grote consequenties. Het gaat hierbij om

- Usquert: verlaging van de structurele subsidie
- Kantens: verlaging van de structurele subsidie en verandering van de eigendomssituatie
- Roodeschool: verlaging van de structurele subsidie
- Oldenzijl: verandering van de eigendomssituatie
- Oudeschip: verandering van de eigendomssituatie

Met deze dorpshuisbesturen zal in gesprek worden gegaan over de consequenties van het nieuwe beleid en gekeken worden naar eventuele overgangsregelingen.

Bijlage 1: Overzicht dorpshuizen

Dorpshuizen Het Hogeland

	Plaats	Naam dorpshuis	Adres	Voormalige gemeente	
--	--------	----------------	-------	---------------------	--

1	Onderdendam	Zijlversterhoek	Achterweg 1 9959 PC	Bedum	
2	Zuidwolde	Dorpshuis	Noordwolderweg 8 9785 AS	Bedum	
3	Warfhuizen	De Warf	Vaart Westzijde 12 9963 PH	de Marne	
4	Westernieland	Diekstaal	Dirk Wierengastraat 61 9969 PC	de Marne	
5	Kruisweg/Hornhuizen	Open Haard	Lewestraat 13 9977 PN (Kloosterburen)	de Marne	
6	Pieterburen	Het Dorphuis	Hoofdstraat 105 9968 AG	de Marne	
7	Schouwerzijl	't Zijlhoes	Zijlvestweg 3 9962 TA	de Marne	
8	Vierhuizen	't Vierhuis	Dijksweg 1a 9975 VN	de Marne	
9	Eenrum	De oude school	Oudeschoolgang 3 9967 SE	de Marne	
10	Ulrum	Dorpsstek	Kerklaan 12 9971 AX	de Marne	
11	Mensingeweer	De Meuln	Hoofdstraat 12a 9961 PB	de Marne	
12	Roodeschool	Nieuw Calvaria	Hooilandseweg 18 9983 PE	Eemsmond	
13	Rottum	Kloostestee	Kloosterweg 7 9998 XD	Eemsmond	
14	Uithuizen	De Fakkel	Oosterstationssstraat 14 9981 CE	Eemsmond	
15	Oldenzijl	Lutje Brussel	Oldenzijlsterweg 8 9986 XM	Eemsmond	
16	Oudeschip	Diggelschip	Molenweg 20 9984 XD	Eemsmond	
17	Stitswerd	Het dorpshuis	Stiel 6 9999 XK	Eemsmond	
18	Usquert	Het dorpshuis	Schoolstraat 3 9988 RV	Eemsmond	
19	Zandeweer	't Klokhoes	Veilingweg 1a 9997 PB	Eemsmond	
20	Oosteinde	Ons Huis	Radsweg 3 9983 RB	Eemsmond	
21	Kantens	't Schienvat	Kerkstraat 7 9995 PH	Eemsmond	
22	Den Andel	Op Streek	De Streekweg 33 9956 PN	Winsum	
23	Sauwerd	Ubbegaheem	Burchtweg 4 9771 BB	Winsum	
24	Baflo	Agricola	Heerestraat 21 9953 PH	Winsum	
25	Adorp	Atharpe	Torenweg 9 9774 PH	Winsum	
26	Tinallinge	Het gebouwtje	Tjarda v Starkenborghweg 9, 9954 TS	Winsum	
27	Noordwolde	De Woldstee	Noordwolderweg 26 9784 PB	Bedum	
28	Warffum	Dorpshuis	Oostervalge 52a 9989 EL	Eemsmond	opgericht, waarschijnlijk in 2021 in bedrijf
29	Kloosterburen	Kronkelhoes	Hoofdstraat 53-a 9977 RC	De Marne	
30	Oosternieland	Het Dorpshuis	Oosternielandsterweg 41 9985 SB	Eemsmond	wordt gebouwd, in 2021 waarschijnlijk in bedrijf

Gebouwen die wel zijn meegenomen in het onderzoek naar dorpshuizen in Het Hogeland, maar buiten de criteria van dorpshuizen vallen:

	Plaats	Naam	Adres	Voormalige gemeente	
	Bedum	De Meenschaar	Kapelstraat 9 9781 GK	Bedum	Geen dorpshuis
	Uithuizermeeden	't Bommelhoes	Oudedijksterweg 22 9982 HE	Eemsmond	Geen dorpshuis

Bijlage 2: Financiële consequenties.

2.1 Overzicht subsidie en onderhoudsfonds dorpshuizen 2019 & 2020

	Kosten	Dekking	Kosten	Dekking
	2019	2019	2020	2020
Subsidies	€ 64.000	structureel	€ 64.000	structureel
Onderhoudsfonds	€ 100.000	incidenteel	€ 0,00	
Totaal	€ 164.000		€ 64.000	

2.2 Overzicht kosten nieuw beleid op jaarbasis

	Kosten
	2022 e.v.
Subsidies (30 x € 3.000)	€ 90.000,00
Onderhoudsfonds	€ 40.000,00
Organiseren bijeenkomsten	€ 500,00
Totaal	€ 130.500,00

2.3 Kosten overgangsregelingen

Dorpshuizen die in het nieuwe beleid lagere structurele subsidie ontvangen:

Plaats	Voormalige gemeente	Verschil met 3000
Roodeschool	Eemsmond	- €1.000,-
Usquert	Eemsmond	- € 15.000,-
Kantens	Eemsmond	- € 16:000,-

Met deze dorpshuizen zal gesproken worden over een afbouwregeling.

Bijlage 3: Voorwaarden ruimtes voor gebruik derden

Indien dorpshuizen willen doorontwikkelen als netwerkhuis en ook diensten van sociaalmaatschappelijke partners - in overleg - willen aanbieden (bijv. WMO, GGZ, thuiszorg) dan zullen ruimtes aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen.

Faciliteiten die aanwezig moeten zijn:

- tafels en stoelen
- wifi
- koffie/thee
- toiletvoorziening
- verwarmde ruimte

In verband met vertrouwelijkheid van bepaalde gesprekken / diensten is het aan te bevelen dat er een aparte ruimte is waarin men kan praten en overleggen. In het kader van de privacy en het creëren van een veilige situatie moet een spreekruimte goed geïsoleerd zijn.

Sommige diensten zullen vragen om extra voorzieningen, bijvoorbeeld een kraan om handen te wassen.